

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 21 maja 2003 r.

36062

RPO-393095-XI/01/AN

Pan dr Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

W dniu 2.10. 2002 r. w moim Biurze odbyła się konferencja nt. „Współpraca między sądami rodzinnymi a instytucjami pomocy społecznej” zorganizowana we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Ministerstwem Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej.

Na spotkaniu tym z całą ostrością ujawnił się problem wykonywania orzeczeń o umieszczeniu nieletnich w placówkach resocjalizacyjnych. Z zaprezentowanej tam informacji przedstawiciela Ministerstwa Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej wynika m. in, iż problem zbyt długiego czasu oczekiwania na realizację orzeczeń z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich o umieszczeniu w placówce resocjalizacyjnej jest wciąż nierozwiązany. Na umieszczenie w placówce resocjalizacyjnej oczekuje znacznie większa liczba nieletnich, niż jest miejsc w tych placówkach (tylko w 2001 r. do PCPR wpłynęło ogółem 4.199 orzeczeń z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich o umieszczeniu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych przy liczbie 2.940 miejsc w tego typu placówkach). W roku 2002 zrealizowano 51 % orzeczeń o umieszczeniu nieletnich w placówce resocjalizacyjnej i 85 % orzeczeń o umieszczeniu w placówce w sprawach opiekuńczych. Taki stan rzeczy nie powstał w ostatnim czasie i nie dotyczy tylko ostatnich lat. Trudności w wykonywaniu postanowień o umieszczeniu nieletnich w tych placówkach odczuwane były już wcześniej, podobnie jak „najtrudniejszych” małoletnich w placówkach wychowawczych. Kwestia ta szczegółowo przedstawiona jest w pkt. III a także I materiałów pokonferencyjnych, które przesyłam w załączeniu.

Długi, nawet kilkumiesięczny czas oczekiwania na realizację orzeczenia powoduje, że decyzja o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym powinna być poddana weryfikacji. Musi mieć ona walor wychowawczy,

być zgodna z dobrem nieletniego. Tymczasem sytuacja nieletniego mogła się diametralnie zmienić - tym bardziej, że oczekiwanie na miejsce w placówce nie oznacza, iż przestaje toczyć się postępowanie wykonawcze. Obowiązujące przepisy (art. 71, 74 § 3, 75 § 1, 77 § 1, 79 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz § 228, 297, 298 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych - Dz. U. Nr 38, poz. 218 ze zm.) pozwalają na stosowanie w tym okresie alternatywnych rozwiązań umożliwiających prowadzenie oddziaływań resocjalizacyjno-wychowawczych. Jednym z nich jest możliwość skierowania nieletniego do kuratorskiego ośrodka. Ośrodki te mogą zatem nie tylko stanowić jedno z istotniejszych ogniw systemu opieki nad dzieckiem niedostosowanym społecznie i zaniedbanym w Polsce, ale także być korzystną i skuteczną formą pracy z nieletnim, który w okresie oczekiwania na miejsce w młodzieżowym ośrodku wychowawczym pozostaje w środowisku rodzinnym. Pozbawienie nieletniego oddziaływań resocjalizacyjnych, choćby o charakterze kontrolnym, w okresie wielomiesięcznego oczekiwania na realizację orzeczenia musi być ocenione jako demoralizujące.

Wcześniejsza wymiana korespondencji w tej sprawie wskazuje, iż system ośrodków kuratorskich przeżywa kryzys (zawieszanie lub likwidowanie kolejnych placówek). W wystąpieniach z dnia 15.01.2002 r., 28.03.2002 r., 7.11.2002 r. podejmowałem dwie kwestie z tym związane. Pierwsza ma zasadnicze znaczenie prawne i dotyczy konieczności niezwłocznego zainicjowania prac ustawodawczych wobec niezgodności upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia o ośrodkach kuratorskich zawartego w art. 84 § 5 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Druga, ściśle z nią związana, ma znaczenie praktyczne - sprowadza się do postulatu przywrócenia stabilnej pracy ośrodków kuratorskich.

Ponieważ dotychczas nie wpłynęły wiążące wyjaśnienia w sprawie, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Ministra o zajęcie stanowiska.

Będę także zobowiązany za przesłanie danych dotyczących przebiegu postępowań wykonawczych w sprawach, w których nieletni oczekują na umieszczenie w placówce resocjalizacyjnej.

Zał. 1

Z wyrazami szacunku

/-/